

שמונה עשרה-תפלת שחרית-Tefila 101

אבות Of The ברכה Lesson 15

Source 1

Professor Uri Ulrich

מנהג בבל					מנהג ארץ ישראל	
ענף זא (8)	ענף זא (15)	ענף זא (22)	ענף זא (66)	ענף זא (67)	ענף זא (9)	ענף זא (21)
ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון קונה שמים וארץ גומל חסדים טובים	ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון קונה הכל גומל חסדים טובים	ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים	ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקונה הכל זוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה מלך עוזר מושיע ומגן	ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון גומל חסדים טובים וקונה הכל זוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה מלך עוזר מושיע ומגן	ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון קונה שמים וארץ גומל חסדים טובים וקונה הכל זוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה מלך עוזר מושיע ומגן מגנינו מגן אבותינו מבטחינו בכל דור ודור לא יבושו לעולם קוויך ברוך אתה יי מגן אברהם	ברוך אתה יי אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון קונה שמים וארץ גומל חסדים טובים וקונה הכל זוכר חסדי אבות ומביא גואל לבני בניהם למען שמו באהבה מלך עוזר מושיע ומגן מגנינו מגן אבותינו מבטחינו בכל דור ודור לא יבושו לעולם קוויך ברוך אתה יי מגן אברהם

Source 2

דברים פרק י' פסוק יז'-כי ה' אלקיכם הוא אלקי האלקים ואדני האדנים הא-ל הגדול הגבור והנורא אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד.

Source 3

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לג' עמ' ב'-ההוא דנחית קמיה דרבי חנינא, אמר: הא-ל הגדול הגבור והנורא והאדיר והעזוז והיראוי החזק והאמיץ והודאי והנכבד. המתין לו עד דסיים, כי סיים אמר ליה: סיימתניהו לכולהו שבחי דמרך? למה לי כולי האי? אנן הני תלת דאמרין, אי לאו דאמרניהו משה רבינו באורייתא, ואתו אנשי כנסת הגדולה ותקניניהו בתפלה, לא הוינן יכולין למימר להו, ואת אמרת כולי האי ואזלת! משל, למלך בשר ודם שהיו לו אלף אלפים דינרי זהב, והיו מקלסין אותו בשל כסף, והלא גנאי הוא לו!

Translation: A certain reader went down in the presence of Rabbi Hanina and said, O G-d, the great, mighty, terrible, majestic, powerful, awful, strong, fearless, sure and honoured. Rabbi Hanina waited until the reader had finished. When the Reader had finished Rabbi Hanina said to him: Have you concluded all

שמונה עשרה-תפלת שחרית-101 Tefila

the praise of your Master? Why do we want all this? Even with these three words of praise that we do say, had not Moses our Master mentioned them in the Torah and had not the Men of the Great Assembly come and inserted them in the Tefillah, we should not have been able to mention them, and you say all these and still go on! It is as if an earthly king had a million denarii of gold, and someone praised him as possessing silver ones. Would it not be an insult to him?

Source 4

בראשית יד', יט' – ויברכהו ויאמר ברוך אברם לא – ל עליון קנה שמים וארץ:

Source 5

בראשית רבה (וילנא) פרשה מג' ד"ה ז' ויברכהו ויאמר – ויברכהו ויאמר ברוך אברם לא – ל עליון קנה שמים וארץ. א"ר יצחק: היה מקבל את העוברים ואת השבים, ומשהיו אוכלים ושותין היה אומר להן ברכו, והן אומרים לו מה נאמר. והוא אומר להם: אמרו ברוך א – ל עולם שאכלנו משלו. א"ל הקב"ה: אני לא היה שמי ניכר לבריותי והכרת אותי בבריותי, מעלה אני עליך כאילו אתה שותף עמי בבריותי של עולם, הה"ד (בראשית יד) קנה שמים וארץ.

Translation: Rabbi Yitzchak said: Avrohom welcomed those coming and going. After eating, Avrohom would ask the guests to bless G-d. They would ask Avrohom. What shall we say? Avrohom would respond: Bless G-d, master of the world that you ate from the food He provided you. G-d then said: I was not known by My name among those I created. You caused My name to be known among those I created. I therefore consider you a partner in My creation. This is what is meant by the words: Konai Shamayim V'Aretz; purchaser of the heaven and earth.

Source 6

מדרש משלי (בובר) פרשה יט ד"ה [א] טוב רש-טוב רש הולך בתומו מעקש שפתיו והוא כסיל. כל מי שהולך בתומו בעוה"ז לפני בוראו, עתיד להנצל מדינה של גיהנם לעתיד לבא, שכן מצינו בנח שמתוך שהלך בתומו נקרא צדיק, שנאמר נח איש צדיק תמים (בראשית ו'), וכן מצינו באברהם שהלך בתום נקרא תם, שנאמר התהלך לפני והיה תמים (בראשית יז', א') וזכה לקנות שמים וארץ, שנאמר ברוך אברם לא – ל עליון קנה שמים וארץ (שם /בראשית יד', יט'), שמים, שזכו בניו להנחיל את התורה שנתנה מן השמים. וארץ, שזכו בניו לפרות ולרבות כעפר הארץ.

Translation: Better is the poor man who walks in his integrity, than he who is perverse in his lips, and is a fool. Whoever walks in the path of G-d in this world is destined to be saved from being sentenced to Hell in the future. Thus we find that because Noah walked in the path of G-d he was called a Tzaddik, as it is written: Noah, Ish Tzaddik Tamim (Breishit 6,9). We also find that because Avrohom walked in the path of G-d, he was called: Tam, as it is written: His-balech Li'Phania V'Hayai Tamim (Breishet 17,1) and Avrohom merited to be considered one who purchased heaven and earth as it is written: Baruch Avrom L'Ail Elyon Konai Shamayim V'Aretz (Breishet 14, 19). In what way did Avrohom become a purchaser of heaven? Because his descendants merited receiving the Torah which was given from the heavens. In what way did Avrohom become a purchaser of the earth? Because his descendants merited to multiply like the dust on the ground.

Source 7-

סידור רבי שלמה ברבי נתן

ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך

ברוך אתה ה' אלהינו ואלהי אבותינו אלהי אברהם אלהי יצחק
ואלהי יעקב האל הגדול הגבור והנורא אל עליון רב ומושל על כל
גומל חסדים טובים וקונה הכל וזכר חסדי אבות מביא גואל לבני
בניהם מלך רחמן מושיע ומגן ברוך אתה ה' מגן אברהם.

Source 8

מחזור ויטרי סימן קס"ה על אהבתך א-ל עליון וכו'. מקרא מלא הוא. (בראשית יד) ברוך
אברהם לא-ל עליון קונה שמים וארץ. ואותו האומר קונה ברחמים שמים וארץ, לא
אשתבוש. כדאמרי' ששיתף הק' מדת רחמים עם מדת הדין וברא את עולמו. שנ' (בראשית
ב) ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים. והוא שיסד הקליר. כבודו איהל כהיום ברחמים. ולא
יאמר קונה ברחמיו דלישתמע חסד גדול עשה ורחמים היו לו על שברא את העולם. ועל מי
ריחם או למי משך חסדו מקדם שברא עולמו בעבורו כדי לרחם עליו. הלא הוא יחיד בכבודו.
וקולו על המים. הילכך אם בא לומר יאמר ברחמים ולא ברחמיו.

Translation: He who says Konai B'Rachamim Shamayim V' Aretz has not erred as we learned that G-d combined His attribute of compassion with His attribute of justice when G-d created the world. as it says: on the day G-d created the earth and heaven. Based on that Kalir composed the line: His glory enveloped today with compassion. But he should not say: Konai B'Rachamav because that connotes that G-d created the world with great compassion and He had second thoughts about having done so. About whom did G-d have compassion or for whom did G-d spread His compassion at the beginning when He created the world that He had second thoughts. Is G-d not alone in His glory? And His voice hovers over water. So if someone wants to add to the Bracha it should be with the word B'Rachamin and not B'Rachamav.

Source 9

המנהגים הקדומים-Professor Naftali Wieder

בבואנו לסכם ולשרטט את תהליך ההשתלשלות של הנוסחה הנידונה, עלינו
להבליט, בראש ובראשונה, את ארבעת השלבים העיקריים שכבר למדנו עליהם:
1. המטבע המקראי „קונה שמים וארץ” היווה מלכתחילה חלק של ברכת אבות
בנוסח בבל הקדום.
2. סילוקו הגמור של אותו מטבע, מבלי להחליפו בצרוף „קונה הכל”.
3. החזרתו בצורה „מתוקנת”: בצרוף המיוחד „קונה הכל”. הלה עדיין חפס
את מקומו בצד שכנו במקרא: „אל עליון קונה הכל”.
4. הפרדתו של הצרוף המיוחד משכנו המקראי ושיבוצו אחרי המלים „גומל
חסדים טובים”.
הוסף עליהם את הדרכים נאחרות שננקטו כדי להתפשר עם המטבע שנפסל
ולהכשירו כביכול: א. קטיעתו על-ידי השמטת מלת „וארץ”; ב. הרחבתו על-ידי תוספת
מלת „ברחמיו”; ג. הוצאתו כולו מכלל שימוש והחלפתו בתרגום: „מלך רם מושל
על כל”.

שמונה עשרה-תפלת שחרית-101 Tefila

Translation: As we summarize and sketch the path of the development of the wording we have been examining, we must point out first and foremost, the four main phases that we previously noted:

1. The main version that follows the biblical text: "Konai Shamayim V'Aretz" which was at first accepted into the Minhag Eretz Yisroel version of the Bracha of Avos.
2. The version that deleted the entire phrase without substituting any other wording.
3. The version in which the words appear but in a modified manner: "Konai Shamayim V'Aretz" became "Konai Ha'Kol" but was still said after the words: "Kail Elyon."
4. The version that we currently recite in which the words: "Kail Elyon" come before "Gomail Chasadim Tovim" and are followed by the words: "Konai Ha'Kol."

We can add references to other ways of dealing with this problem. a) eliminating the word: V'Aretz; b) adding the word: B'Ra'Chamecha;" c) removing the entire phrase and substituting the words: Melech Rom Moshail Al Kol.

Source 10

רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פרק ט' הלכה י'—בלילי שבתות חוזר ש"ץ אחר שמתפלל בלחש עם הציבור ומתפלל בקול רם, אבל אינו מתפלל שבע אלא ברכה אחת מעין שבע, וכן הוא אומר ברוך אתה 'א—להינו וא—להי אבותינו א—להי אברהם א—להי יצחק וא—להי יעקב הא—ל הגדול הגבור והנורא א—ל עליון קונה ברחמיו שמים וארץ, מגן אבות בדברו מחיה מתים במאמרו הא—ל הקדוש שאין כמוהו המניח לעמו בשבת קדשו כי בם רצה להניח להם לפניו נעבוד ביראה ופחד ונודה לשמו בכל יום תמיד מעין הברכות א—ל ההודאות ארון השלום מקדש השבת ומברך השביעי ומניח בקדושה לעם מדישני עונג זכר למעשה בראשית, א—להינו וא—להי אבותינו רצה נא במנוחתנו וכו' ברוך אתה ה' מקדש השבת, ואומר קדיש ונפטרין כל העם.

Translation: On Friday nights, the prayer leader recites an abbreviated form of the repetition of Shemona Esrei. He does not repeat all nine Brachos but condenses them into one. He says the following: Baruch Ata . . . Kail Elyon Konai B'Rachamav Shamayim V'Aretz . . . Mikadesh Ha'Shabbos. He recites Kaddish Tiskabel and all go home.

Source 11

תפלת נשמת—מי ידמה לך, ומי ישוה לך, ומי יערך לך, הא—ל הגדול הגבור והנורא, א—ל עליון, קנה שמים וארץ. נהללך ונשבח ונפאר, ונברך את שם קדשך, כאמור, לדוד, ברכי נפשי את ייך, וכל קרבי את שם קדשו.